

TÜRKİYE SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD
DIŞ İŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI
CEM DUNA’NIN
“TÜRK – AMERİKAN EKONOMİK VE TİCARİ
İLİŞKİLERİNİN ANALİZİ VE
GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER”
RAPORU TANITIM TOPLANTISI
KONUŞMASI**

**Ceylan Otel
06 Mart 2003**

Sayın konuklar, değerli konuşmacılar ve basın mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün Türkiye'nin sıcak siyasi gündeminde bir parantez açarak, Amerika ile olan ilişkimizin, geliştirilmeye ihtiyaç duyulan bir ayağı olan, ekonomik ve ticari boyutunu kapsamlı bir şekilde ele alacağız. "Türk-Amerikan Ekonomik ve Ticari İlişkileri'nin Analizi ve Geleceğe Yönelik Öneriler" raporumuzun tanıtım toplantısına hoşgeldiniz.

Sözlerime başlamadan önce, burada biraraya gelmemize vesile olan raporun yazarı Sayın Bülent Şahinalp'e teşekkür etmek istiyorum.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye-ABD ilişkileri, her iki ülkenin de ulusal güvenlik politikaları çerçevesinde tanımlanan ortak çıkarlar üzerine kurulmuştur. Sovyet tehdidine karşı oluşturulan ortak güvenlik stratejileri, ABD-Sovyet ilişkilerinde yaşanan dalgalanmalardan etkilenmiş, Türk-Yunan sorunları ve Kıbrıs meselesiyle zaman zaman gelgitler yaşamıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle iki ülke arasındaki ilişkilerde bir duraklama yaşansa da son dönemde, özellikle de 11 Eylül sonrası dönemde, Amerika'nın Türkiye'ye yönelik ilgisi tekrar artmış, Müslüman dünyasında ABD'ye karşı oluşan önyargının kırılması için, ABD Türkiye'ye farklı bir gözle bakmaya başlamıştır. Türkiye bulunduğu önemli coğrafya içinde en gelişmiş ve demokratik ülke olarak, tüm Müslüman devletler için örnek alınabilecek bir modeldir ve ABD bu gerçeğin farkındadır.

Türkiye açısından ABD ile ilişkilerde ivedilikle üzerinde durulması gereken önemli bir konu ekonomik işbirliğidir. Günümüzde uluslararası alanda ekonomik güç en az askeri güç kadar etkili hale gelmiştir. Ulusal ekonomilerin artan karşılıklı bağımlılığı, ekonomik işbirliğinin uluslararası sistemde daha etkili konuma gelmek isteyen ülkeler için kaçınılmaz olduğuna işaret etmektedir.

Türkiye de ekonomik olarak daha güçlü konuma gelebilmek için diğer ülkelerle ekonomik işbirliğini arttırmak zorundadır. Bu bağlamda, şu anda AB ve Japonya'nın yanında, dünyanın en büyük ekonomik güç odaklarından biri konumunda bulunan ABD ile ekonomik ve ticari ilişkiler büyük önem taşımaktadır. ABD büyük bir pazar ve sermaye kaynağı olarak Türkiye için kaçırılmaması gereken fırsatlar sunmaktadır.

Ancak, ülkemiz ne ihracatı, ne de ABD çıkışlı doğrudan yabancı sermayeden aldığı pay konusunda arzulanan noktaya ulaşamamıştır. ABD ile mevcut dış ticaret rejimi, kimseyi tatmin etmemektedir. Mevcut Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi gelişmekte olan ülkelerin şartlarına göre şekillendirilmiş bir sistemdir ve genişletilmesi gerekmektedir. Bu uygulamanın yanı sıra New York Eski Senato Üyesi Patrick Moynihan'ın Senato'ya, 18 Ekim 1999 tarihinde sunduğu Serbest Ticaret Anlaşması ve yakın tarihte tartışma konusu olan Nitelikli Sanayi Bölgesi gibi öneriler de gündeme getirilmiştir.

Türkiye’de de, çeşitli kesimler tarafından dile getirilen Serbest Ticaret Anlaşması, ülkemizin AB üyeliği süreci nedeniyle hayata geçirilmesi mümkün olmayan bir seçenektir. Bu tür öneriler Türkiye’nin gündeminden çıkarılarak, enerjimiz ve sınırlı kaynaklarımız, doğru yöne kanalize edilmelidir.

Türkiye, ABD’den tek taraflı ticaret ayrıcalıklı talep etmenin ötesine geçmiştir. Kanımızca en uygun olan rejim en liberal olandır. Bu bağlamda Türkiye’nin AB ile olan Gümrük Birliği anlaşmasını ve AB ile ABD arasındaki Dünya Ticaret Örgütü kurallarını dikkate alan daha etkin bir yapının geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye ve ABD özel sektörleri arasındaki diyalog da yetersizdir, geliştirilmesi ve kurumsallaştırılması yönünde yoğun çaba harcanması gerekmektedir. 1998 yılı sonlarında açılan TÜSİAD Washington Temsilciliği de, ABD’deki özel sektör örgütleri ile işbirlikleri kurulması ve Türkiye ile ABD arasındaki ekonomik ilişkilerin artırılması ve çeşitlendirilmesi için gerekli koşulların oluşturulması yönünde faaliyet göstermektedir.

Biliyoruz ki Türkiye ile ABD arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesi siyasi iradenin de uzun yıllardır gündeminde olan bir konudur. Geçen dönemin Başbakanı Sayın Bülent Ecevit’in 2002 yılı Ocak ayında ABD’ye yaptığı resmi ziyaretin en somut hedefi ekonomik ilişkilerin geliştirilmesiydi. Zira, bu seyahati takiben bir “Ekonomik Ortaklık Komisyonu” kurulmuş, bu çerçevede nitelikli sanayi bölgelerinin kurulması konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Kısa bir süre önce gerçekleşen AKP lideri Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın ABD ziyaretinde de aynı konu gündeme gelmiş, çeşitli işbirliği yapıları ele alınmıştır.

Hükümetin girişimlerine destek olmak ve özel sektörün faaliyetlerine yol göstermek amacıyla bu konuda tüm kuruluşlar üzerlerine düşen görevi yapmalıdır. Bu konuda TÜSİAD geçen yıl, "Türk-Amerikan Ekonomik ve Ticari İlişkileri’nin Analizi ve Geleceğe Yönelik Öneriler" konulu raporun çalışmalarını başlatmış ve 2001 yılının son döneminde ortaya çıkan tartışmalarda eksikliği görüldüğü üzere, Türkiye-ABD ticari ve ekonomik ilişkilerinin önümüzdeki dönemde ne tür bir strateji çerçevesinde yürütüleceği konusunda bilimsel bir çalışma ile konuya katkıda bulunmuştur.

Bu çalışma, Türkiye’de eksikliği hissedilen pekçok önemli alanda bizlere ışık tutmaktadır. Öncelikle rapor, Amerikan ekonomik sistemi, ekonomi ve ticaret politikalarının yapısı, politika oluşturma ve karar mekanizması, mevzuatı, ikili ve çok taraflı ilişkileri ve anlaşmalardan doğan taahhütleri hakkında son derece kapsamlı bir bilgi sunmaktadır. Bu açıdan rapor, Amerikan sistemini tanımak ve ticaret-yatırım ilişkilerini geliştirmek çabasında olan kişi ve kurumlar için adeta bir rehber niteliğindedir.

Raporun ışık tuttuğu diğer bir önemli husus ise Türkiye-ABD ilişkilerinin mevcut durumunu incelemenin ötesine geçerek, ihracat potansiyeli olan sektörlerin ve

Ülkemizde ABD yatırımcıları için yatırım potansiyeli yüksek sektörlerin bir analizini yapmasıdır. Bu aşamada, ilişkilerin gelişmesinde ne çıkan faktörler de ele alınarak Türkiye'nin rekabet edebilirliğinin yanında mevcut ve muhtemel tehditler de raporda yer almaktadır.

Ekonomik işbirliğinin ve ikili ticari ilişkilerin geliştirilmesine temel hazırlayan yasal ve kurumsal ereve oluşturma konusunda Türkiye ile ABD arasında bugüne kadar maalesef etkin bir yapı oluşturulamamıştır. İkili ilişkilerimizde ekonomik işbirliği öncelikler arasında üst sıralarda yer almadığından uzun vadeli stratejik bir planlama yapılamamış, ilişkiler kısa dönemli tedbirler ve etkinliği zayıf olan kurumsal bazı mekanizmaların inisiyatifine terk edilmiştir.

Getirisi zaten zayıf olan bu yapı, Türkiye'nin özel ve kamusal alanda i mekanizmalarındaki koordinasyonsuzluk sebebiyle, ülkemiz menfaatleri yönünde işlerliğini kaybetmiştir. Bunun sonucu olarak, siyasi, ekonomik ve hukuki açıdan gerçekleştirilebilir olup olmadığı araştırılmadan bazı öneriler gündeme getirilmiş, uluslararası yükümlülüklerimiz çerçevesinde Türkiye için faydalı olabilecek projeler retilenemiştir.

Bu alışma ile amaçlanan bir diğer husus ise ilişkilerin bu dağınık ve plansız yapısını kurumsal ve hukuki bazda sağlam temellere dayandıracak somut öneriler getirmesidir. Bugüne kadar gündeme getirilen projelerin Türkiye'nin uluslararası konumu ve ABD ile ilişkileri incelendiğinde ne anlam ifade ettiği, mevcut ve yeni mekanizmaların ne yönde geliştirilebileceği sorularına bu raporun bir cevap niteliği taşıdığını düşünüyoruz.

Sözü Sayın şahinalp'e bırakmadan önce son olarak, bu çalışmada ele alınan konular ve önerilerin ilgili kamu ve özel sektör kurumları tarafından değerlendirilmesini temenni ediyor, ABD ile ekonomik ve ticari ilişkilerimizin planlı bir çerçevede geliştirilmesi ve bir işbirliği yaratılması yönünde bu raporun önemli bir adım olmasını diliyorum.

Beni dinleme sabrını gösterdiğiniz için teşekkür ederim.